

Forsvarets Efterretningstjenestes Risikovurdering 2020: Stormagtsspil & magtforskydning

FE's årlige risikovurdering er en gratis julegave til sikkerhedspolitisk interesserede. Risikovurderingen tilbyder et vue over verdens tilstand med betydning for Danmarks sikkerhed og giver indikationer om politiske prioriteringer.

// Af Jeanette Serritzlev, militæranalytiker på Institut for Militære Operationer ved Forsvarsakademiet og reserveofficer

FE's årlige risikovurdering er et godt sikkerhedspolitisk basisdokument i løbet af året; en slags status over aktuelle verdens tilstand set fra Danmark – og derfor er den værd at orientere sig i. Med nyt design og COVID19 som krydderi afviger FE's årlige risikovurdering fra sine forgængere. Når man dykker ned i teksten, ligner billedet nogenlunde sig selv med fremskrivning af Kinas stigende og Vestens vigende indflydelse på den internationale scene. Spillet om Arktis er blevet så interessant, at flere spillere har meldt sig på banen. Rusland er stadig den primære aktør i risikovurderingen. Det er den meget korte udgave.

Rækkefølge, omfang og frekvens giver indikationer på vægtning

Alt kan naturligvis ikke stå i kapitel 1. Alligevel må man antage, at der ligger en prioritering i den rækkefølge, som de forskellige emner får i vurderingen. Bortset fra et nyt indledende afsnit med 'De nye sikkerhedspolitiske forhold', hvor spændingerne i det internationale system ridses op, herunder ikke mindst stormagtsrivalisering, Kinas stigende globale indflydelse og Vestens dittos

Fremkomst af søgeord i FE's Risikovurdering i perioden 2016-2020

Søgeord/år	2020	2019	2018	2017	2016
Arktis	165	144	135	57	65
Grønland	29	20	12	9	15
Rusland	435	339	342	271	265
russisk	42	15	73	49	49
Kina	257	174	155	89	79
kinesisk/-e	48	51	35	33	24
Mellemøsten	53	10	28	19	19
Afrika	64	20	31	45	56
Cyber	110	89	80	108	66
Påvirkning	12	20	26	18	5
Terror	83	11	76	81	102

Note: Søgningen inkluderer bøjninger og afledninger: Dvs. 'russisk' dækker også 'russiske, ligesom 'Rusland' dækker f.eks. også over 'Ruslands', ligesom 'terror' også dækker 'terrorisme' og 'terrorhandling'. 'Kinesisk' dækker således også 'sydkinesisk'.

faldende, er indholdet prioriteret i samme rækkefølge som sidste år; Arktis først efterfulgt af Rusland og Kina samt cyber og terrorisme. Herefter følger Mellemøsten og Nordafrika, Vestafrika og Afghanistan.

Ligeledes kan en optælling af frekvensen af søgeord give et fingerpege om prioritering – sammenholdt med f.eks. sidemæssig

vægtning. Det bliver særligt interessant, når man ser på tendensen over tid. Rusland får ikke overraskende og i lighed med sidste år tyngde. Kina har derimod taget et, man fristes til at sige 'tigerspring' både frem i publikationen, i både omfang og frekvens. Denne tendens har været gennemgående, viser en optælling i risikovurderingerne de seneste fem år i perioden fra 2016-2020.

Optællingen understøtter også det stigende fokus på Arktis. Vægtningen af Afrika og terrorisme er mere 'konjunkturbestemte'. Værd at bemærke er, at NATO-medlemmet Tyrkiet har fået sit eget underafsnit i årets udgave. Tyrkiet var også nævnt i tidligere udgaver i relation til f.eks. Rusland, USA og ISIL – men er altså i år blevet opgraderet til en aktør med selvstændigt punkt. Dette skyldes ikke mindst Tyrkiets indkøb af russiske våbensystemer, flygtningestrømme samt indblanding i regionale konflikter.

Påvirkningsområdet er nævnt i både forord og hovedkonklusion, men oplever i den kvantitative optælling et påfaldende fald fra 20 til 12 fremkomster i forhold til 2019.

I 2018 havde russisk påvirkning endda sit eget underpunkt. 2020 har ellers været et gyldent år for desinformation og konspirationsteorier, som enten har haft til formål eller som afledte konsekvenser at bidrage til svækket sammenhængskraft og mistilid på alle niveauer. Det vil sige budskaber, der taler ind i de strategiske målsætninger, som typisk tillægges russiske påvirkningsaktiviteter. Det betyder overhovedet ikke, at alt fra QAnon til antivaccinekampagner er 'made in Russia', men det ville da være interessant med en vurdering af, om og hvordan det eventuelt er blevet udnyttet, når vi ved, at meget russisk desinformation taler ind i eksisterende temaer og områder, der skaber splid.

Kampen om coronanarrativet har helt eksplicit indgået i stormagtsrivaliseringen mellem Kina og USA. Derfor virker det påfaldende, at påvirkning drysses ud lidt hist og her. De, der vil tillægge området betydning, vil kunne argumentere for, at det dermed gennemsyner alle områder. Andre vil kunne henvise til, at det åbenbart ikke er prioriteret til mere end en tam faktaboks om russisk påvirkning i COVID-krisens første fase.

COVID forstærker & forstørrer forskydningen i det internationale system

COVID-pandemien har, skriver FE, tydeliggjort de spændinger, som er i det internationale system – og pandemien har accelereret udviklingen i nogle af dem. Derudover har pandemien forstærket tendensen til at sætte nationale interesser først, og internationale organisationer er blevet udfordret af uenigheder om samarbejde og krisehåndtering. Risikovurderingen vurderer det som

meget sandsynligt, at en svækket opbakning til de bærende internationale organisationer vil medføre, at disse vil få sværere ved at reagere på fremtidige kriser.

Kampen om den ny verdensorden

Når årets risikovurdering indleder med et nyt afsnit om sikkerhedspolitiske forhold, synes det for at sætte scenen og tydeliggøre, at den verdensorden, vi er vant til, ikke blot er under pres, men også under forandring.

Dette afsnit lægger dermed op til de efterfølgende afsnit om Arktis, Rusland og Kina. Når nu Kina står som den store udfordrer af den vestligt dominerede verdensorden, er det påfaldende, at der indimellem – for det er ikke alle steder – synes at være en nedtonet retorik i forhold til Riget i Midten. Det hedder sig bl.a., at Kina ønsker at "fremme en positiv fortælling om Kina og Kinas globale initiativer", og at Kina "hovedsageligt bruger klassisk diplomati og lobbyisme". Som om kinesisk diplomati alene består af udlånte pandabjørne og risipapirlamper i gågaderne ved kinesisk nytår. Er de såkaldte 'ulvekrigere', kinesiske diplomater, der aggressivt angriber alt, de ser som antikinesiske ytringer på sociale medier, udtryk for 'klassisk diplomati'? Om Belt & Road Initiative (BRI) lyder det, at "Kina anvender BRI til at styrke bilateralt samarbejde med de lande, som deltager". Selv om det nævnes, at initiativet tjener et strategisk formål, virker det som en meget pæn måde at beskrive BRI og de større konse-

kvenser for de involverede lande.

Arktisafsnittet er interessant, fordi det mere eksplicit end sidste år beskriver den interesse, som Arktis har fået blandt ikke-arktiske stater. Det gælder ikke bare Kina, men også internationale organisationer som EU og Nato, der ønsker en større indflydelse i området. Sammen med Ruslands militære oprustning kan det øge risikoen for konflikt i et område, der ellers er karakteriseret som lavspændt.

Ruslandsafsnittet begynder reelt allerede i eller smelter sammen med Arktisafsnittet, og for læsere med interesse i russiske forhold er der meget at hente i risikovurderingen – også sammenholdt med udgaven fra 2019. Der er en større dybde og detaljegråd her end i de øvrige afsnit; hvilket selvfølgelig også har noget med omfanget at gøre. Ruslandsafsnittet får hele 10 sider med underemner om forholdet til USA og markant militær styrkeopbygning i Østersøregionen.

Overordnet er billedet det samme fra 2019 til 2020, men med variationer: I 2019 vurderes det, at Rusland havde en "interesse i et pragmatisk samarbejde med Danmark", mens Danmark i 2020-udgaven anses som en "attraktiv samarbejdspartner inden for samhandel og investeringer". At Danmark overordnet ses som en (irriterende) småstat, der følger USA i udenrigs- og sikkerhedspolitik er dog samme konklusion begge år.

Svær at komme udenom; nem at komme igennem

Den årlige risikovurdering er svær at komme udenom, når man beskæftiger sig med sikkerhedspolitiske forhold. Ved man meget om et emne, bliver man ikke nødvendigvis meget klogere i detaljen – men man får et godt overblik, kan læse indikationer på politiske fokusområder og få rygdækning for egne vurderinger. Og så er risikovurderingen tungt stof, der er for midlet relativt let. Selv ynder denne artikels forfatter at referere til den og anbefale den til andre. Det gælder igen i år og selvfølgelig også RESERVENS læsere.

Læs FE' Efterretningsmæssige Risikovurdering for 2020 her:

<https://fe-ddis.dk/da/nyheder/2020/risikovurdering-2020/>

